

კუბლიცისტიკა

რა დაადგინა კანონმა?

გია მეფარიშვილი

*სამართლის დოქტორი,
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პროფესორი,
იუსტიციის გადამდგარი მთავარი სახელმწიფო მმართველი,
სამართლის მეცნიერთა კავშირის წევრი*

პრობლემა, რომელზედაც მკითხველის ყურადღება უნდა შევანერო, ახალი არ არის. მიუხედავად ამისა, პრაქტიკაში საკმაოდ ხშირად გვხვდება ამ პრობლემის გადაწყვეტის ისეთი ურთიერთსაწინააღმდეგო ინტერპრეტაციები, რომ საინტერესო იქნება, კიდევ ერთხელ დავბრუნდეთ არცთუ შორეულ წარსულში და გავიხსენოთ, როგორ ყალიბდებოდა დამოუკიდებელი საქართველოს კანონმდებლობა ამ მიმართულებით. პრობლემა მხოლოდ საქართველოსთვის არ არის აქტუალური. იგი მრავალ ქვეყანაში ინარჩუნებს თავის სიმწვავეს და ამიტომ თავს ნება მივეცით, დაწვრილებით შევჩერებულებიყავით მასზე.

მაშ ასე, დავიწყოთ.

1997 წლის 21 ნოემბერს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო ორგანული კანონი „პროკურატურის შესახებ“¹, რომლის 33-ე „ა“ პუნქტით დადგენილი იქნა იმპერატიული მოთხოვნა, რომლის მიხედვითაც პირის წარსულში ნასამართლეობა წარმოადგენდა პროკურატურაში სამუშაოდ მიღებაზე უარის თქმის უდავო საფუძველს. იგივე მოთხოვნა სიტყვასიტყვით გაიმეორა საქართველოს 2008 წლის 21 ოქტომბრის კანონმა „პროკურატურის შესახებ“ (33-ე მუხლის „ა“ პუნქტი). აღნიშნული მკაცრისაკანონმდებლო რეგულაციას არ იყო დამახასიათებელი მხოლოდ ქართული კანონმდებლობისთვის. მოთხოვნებს აწესრიგებდა კანონმდებლობა საბჭოთა პერიოდის პროკურატურის შესახებ. მაგრამ რა იყო პრობლემური ამ უდავო საკანონმდებლო ნორმაში?

2012 წელს საქართველოს მთავარი პროკურორის თანამდებობაზე დაინიშნა პირი, რომელიც აღმოჩნდა ნასამართლევი განზრახ დანაშაულთა (ორი) ჩადენაში

1 საქართველოს პარლამენტის უწყებანი. 1997 N46

გერმანიის ერთ-ერთი ქალაქის სასამართლოს მიერ. (?) ამ პირმა თანამდებობაზე გამწესებისას დამალა ინფორმაცია წარსულში მომხდარი უსიამოვნო ფაქტის შესახებ და თავისი „გულმაგინჯობა“ დაასაბუთა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 79-ე მუხლით გათვალისწინებული ასევე უდავო მოთხოვნაზე, რომლის მიხედვითაც პირი ნასამართლეობის არმქონედ ითვლება, თუ მას ნასამართლეობა მოხსნილი ან გაქარწყლებული აქვს. იმავეს აწესებს გერმანული სისხლის სამართლის კანონმდებლობა.

სკანდალი აგორდა და მას უფრო პოლიტიკური ელფერი მიეცა. ყველაფერი კითხვარპროკურორის თანამდებობიდან გადადგომით დამთავრდა.

სულ ახლახან უკრაინის უმაღლესმა საკანონმდებლო ორგანომ, უკრაინის რადამ, უკრაინის გენერალური პროკურორის თანამდებობაზე მწვავე დებატების შემდეგ დაამტკიცა იური ლუცენკოს კანდიდატურა. როგორც გაირკვა, იური ლუცენკო ასევე ნასამართლევი აღმოჩნდა კორუფციული დანაშაულისთვის და თანაც მას საერთოდ არ გააჩნდა უმაღლესი იურიდიული განათლება. (?)

როგორც ვხედავთ, ეს ორი შემთხვევა მსგავსია. მსგავსია ანალოგიურ საკითხთა გადაჭრის როგორც ქართული, ასევე უკრაინული საკანონმდებლო ბაზა.

როგორც უკრაინის კანონის „პროკურატურის შესახებ“ 46-ე მუხლის მე-6 ნაწილი, ასევე საქართველოს კანონის „პროკურატურის შესახებ“ 33-ე მუხლი ითვალისწინებენ ნორმას, რომლის მიხედვით პროკურორად ან პროკურატურის გამომძიებლად არ დაინიშნება პირი, რომელიც ნასამართლეობა დანაშაულის ჩადენის გამო. თითქმის მსგავს ნორმებს შეიცავს პროკურატურის შესახებ რუსეთის ფედერაციის, ბელარუსიის, სომხეთის, აზერბაიჯანისა და სხვა მრავალი ქვეყნის კანონმდებლობა.²

2 Щерба С.П., Решетникова Т.А., Зайцев О.А. 2007. Прокуратура в странах СНГ, М., г.; Додонов В.Н.,

მიუხედავად აღნიშნულისა, დავა ცალკეულ იურისტებს შორის კვლავ გრძელდება. მიზეზი ასეთი ურთიერთსაწინააღმდეგო პოზიციებისა, ალბათ, მაინც პოლიტიკაში უნდა ვეძიოთ. თუმცა ისიც აღსანიშნავია, რომ საკითხი საკმაოდ დამაჭერებლადაა გადაწყვეტილი ქართული კანონმდებლობით.³

საქართველოს კანონის „პროკურატურის შესახებ“ 33-ე მუხლის მიხედვით, პროკურატურაში სამუშაოდ არ მიიღება ნასამართლევი პირი. როგორ უნდა მოვიქცეთ იმ შემთხვევაში, როდესაც ნასამართლობა მოხსნილი ან გაქარწყლებულია?

არა, არ შეიძლება! კანონი არავითარი გამონაკლისის დაშვებას არ ითვალისწინებს. იმავე კანონის „პროკურატურის შესახებ“ 34-ე მუხლი შეიცავს პროკურატურიდან დათხოვნის აუცილებელ ჩამონათვალს და მათ შორის მოიხსენებს ამ კანონის 33-ე მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევებს, რომლის მიხედვითაც ნასამართლეობის გაჩენა პროკურატურაში უკვე მიღებული თანამშრომლის სამსახურიდან უპირობო დათხოვნის საფუძველია.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ცალსახად უნდა აღინიშნოს: ნასამართლევი პირი არ მიიღება პროკურატურაში სამუშაოდ, მიუხედავად იმისა, ნასამართლეობა მოხსნილი აქვს თუ გაქარწყლებული. პროკურატურა სპეციფიკური სამსახურია და იქ მომუშავე პერსონალს განსაკუთრებული მოთხოვნები უნდა წაეყენებოდეს. საუბარია ნდობის პრეზუმფციაზე, რომლის დაწესების უფლებაც სახელმწიფოს კანონმდებლობით უეჭველად აქვს.⁴ ასეთივე ხასიათის შეზღუდვები დაწესებულია საერთო და საკონსტიტუციო სასამართლოების მოსამართლეების, გა-

Крутских В.Е. 2001. Прокуратура в России и за рубежом, М., стр. 148-179.
 3 მეფარიშვილი გ., 2014. სამართლის პუბლიცისტიკა. თბილისი, გვ. 132-135.
 4 Сухарев А.Я. 1998. Актуальные проблемы законности в условиях реформ и роль прокуратуры в ее обеспечении // Законность в Российской Федерации. М., Стр. 109-140.

მომძიებლების, პოლიციელებისა და სპეც-სამსახურის თანამშრომელთა მიმართ და არსებული რევიზიის საკითხი არასდროს დამდგარა, რადგან ამას ოდითგანვე მოითხოვდა მოსამართლის, პროკურორის თუ სხვა სამართალდაცვი სამსახურის მოხელეების სპეციფიკა.

მსოფლიო ისტორიაში მრავლად მოიძებნებინა ცნობილი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწეები, რომლებიც სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლეს

საფეხურზე ავიდნენ (მაგ: ლეხ კაჩინსკი – პოლონეთის პრეზიდენტი, ნელსონ მანდელა – სამხრეთ აფრიკის პრეზიდენტი, ვაცლავ ჰაველი – ჩეხეთში და ვიქტორ იანუკოვიჩი იმავე უკრაინაში და ა.შ.), მიუხედავად ამისა, მაინც უნდა აღვნიშნოთ: საპროკურორო საქმიანობის სპეციფიკა და თავისებურება არ ითვალისწინებს კომპრომისის დაშვების შესაძლებლობას. ეს ასე იყო და დარწმუნებული ვარ, არც გადაიხედება.

PUBLICATIONS

WHAT DOES THE LAW ESTABLISH?

Gia Meparishvili

Doctor of Law

Professor at Caucasus International University

Retired Chief State Executive of Justice

Member of Scientists Union of Law

RESUME

In this paper it is discussed Article 33“a” of Georgian law on“Prosecution Services” in accordance of which convicted person can not be employed at prosecutor’s office. Following to the author’s opinion, this imperative requirement is related to presumption of conviction and has no connection with either removal or annulment of conviction as it is envisaged in criminal law.

NOTES:

1. See, Statement of Parliament of Georgia. 1997 N46. (In Georgian)
2. See, Scherba S.P., Reshetnikova T.A., Zaihtsev O.A. 2008. Prosecution in the Countries of CIS, M., g.; Dodonov V.N., Krutskikh V.E. 2001. Prosecution in Russia and Abroad, M., pg. 148-179. (In Russian)
3. See, Meparishvili G. 2014. Publication of Law. Tbilisi, 132-135. (In Georgian)
4. See, Sukharev A.Y. 1998. Actual problems of the Rule of Law in Terms of Reform and the Role of the Prosecution in its Maintenance // Rule of Law in Russian Federation. M., pg. 109-140. (In Russian)